

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

YILDIZ VE TAŞ (No:3) - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 477/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

19 Aralık 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve (477/02) başvuru no'lu davanın nedeni bu ülkenin iki vatandaşı Mehmet Emin Yıldız ve Erdal Taş'ın (başvuranlar) 28 Kasım 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur. Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından Ö. Kılıç ve A. Üstün tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

Başvuranlar sırasıyla 1951 ve 1974 doğumludur ve Wiesbaden (Almanya) ve Frauenfeld'de (İsviçre) ikamet etmektedir.

2000'de *Yeni Gündem* gazetesi 28 Temmuz 2000 tarihinde «*Talabani savaşı tırmandırmak istiyor*» başlıklı bir makale yayımlamıştır. Bu makale çerçevesinde gazete Kürdistan Yurtseverler Birliği başkanı Celal Talabani'nin Ankara ziyareti konusunda Abdullah Öcalan'ın beyanlarına yer vermiştir.

Cumhuriyet Başsavcısı 31 Temmuz 2000 tarihinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6 §§ 2. ve 4. maddelerine dayalı olarak başvuruları terörist örgütlerin konuşmalarını yayımlamakla suçlamıştır.

Sivil üç hakimden oluşan Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) 28 Şubat 2001 tarihinde başvuruların ifade ve haber özgürlüğüne dayandığını öne sürdükleri görüşlerini reddederek başvuruları sırasıyla 1.481.220.000 TL. [yaklaşık 1740 Euro] ve 740.610.000 TL. [yaklaşık 870 Euro] para cezasına çarptırmıştır.

11 Haziran 2001 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşünün başvurulara tebliğ edilmemesi ışığında Yargıtay başvuruların yeniden duruşma yapılması taleplerini reddederek ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Başvuranlar Almanya ve İsviçre'ye gittiklerinden hükmedilen cezalar infaz edilmemiştir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuranlar sözkonusu mahkumiyetin ifade özgürlüğünün ihlaline yol açtığından ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşünün kendilerine tebliğ edilmediğinden şikayetçi olmakta, bu bağlamda AİHS'nin 6. ve 10. maddelerini öne sürmektedir.

I. KABULEDİLEBİLİRLİK ÜZERİNE

Hükümet üç bakımdan kabuledilemezlik itirazda bulunmaktadır.

1. Başvuranların mağdur sıfatının bulunmaması

Hükümet, başvuruların iç hukuktaki hükümlere göre sözkonusu gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumluluğunu üstlenecek nitelikleri haiz olmadığından AİHS ile güvence altına alınan hakların ihlaliyle mağdur olduğunu öne süremeyeceklerini belirtmektedir.

AİHM bu konudaki yerleşik içtihadını hatırlatarak AİHS'nin 34. maddesiyle «mağdurun» tazmin edilmese dahi AİHS gerekliliklerinden birinin yokluğu ile fiilden ya da sözü edilen ihmalden doğrudan etkilenen bir kimsenin olduğu tespitinde bulunmaktadır (Bkz. Brumarescu-Romanya kararı, no: 28342/95). Bir başvuran AİHS'nin 34. maddesine göre

sözkonusu fiilden veya ihmale maruz kalıp bundan doğrudan etkilenmemiş ise «mağdur» olduğunu öne süremez (Bkz. Otto-Preminger-Institut-Avusturya kararı, 20 Eylül 1994).

Bu başvuruda AİHM, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin iç hukukta yer alan hükümlere uygun olarak sözkonusu görevin gerektirdiği nitelikleri yerine getirip getirmediğini doğrulamaksızın başvuranları gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu sıfatıyla mahkum ettiği saptamasını yapmaktadır. Kaldı ki başvuranların bu mahkumiyet kararından doğrudan etkilendiğine itiraz edilmemektedir. Bu durumda Hükümetin bu yöndeki itirazının reddedilmesi gerekir.

2. İç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı ay kuralı

Hükümet başvuruların iç hukuk yollarını tüketmediği ve iç hukuktaki nihai kararın ardından altı ay içinde başvuruda bulunmadıkları itirazında bulunmaktadır.

AİHM, başvuruların 28 Kasım 2001 tarihinde yani Yargıtay'ın iç hukukta nihai hale gelen 11 Haziran 2001 tarihli kararının ardından başvuruda bulunduklarını not etmektedir. O halde Hükümetin kalan itirazı reddedilmektedir.

AİHM, başvurunun bu bölümünün AİHS'nin 35 § 3. maddesi uyarınca dayanaktan yoksun olmadığı tespitini yapmaktadır. Başvurunun kabuledilemezliği hakkında hiçbir gerekçe yer almamaktadır. Bu durumda başvuru kabuledilmelidir.

II. AİHS'NİN 10. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar haklarında verilen mahkumiyet kararının AİHS'nin 10. maddesi gereğince ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlali oluşturduğunu ileri sürmektedir.

Başvuranlar gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak suç unsurunu oluşturan makaleyi güncel olaylar hakkında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla yayımladığını, halkın yalnızca Devletin resmi yetkililerinin onayıyla aktarılan bilgilerle ve/veya Devletin kamuoyu için uygun ve yeterli addettiği haberlerle sınırlı kalmaması gerektiğini öne sürmektedir. Burada demokratik bir toplumun temel ilkesi sözkonusudur. Yasal olarak yayımlanan bir gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak ilgililer makalelerden sorumlu tutulmamalıdır.

Hükümet ulusal mahkemelerin başvuranları terör örgütünün yöneticilerinden birinin konuşmasını yayımlamaları nedeniyle mahkum ettiğini ifade etmektedir. Bu mahkumiyet AİHS'nin 10. maddesinin ikinci paragrafında yer alan ve ulusal güvenliğin ve kamu emniyetinin sağlanması, toprak bütünlüğünün korunması için gerekli tedbirlere uygundur.

Hükümet AİHM'nin bu yöndeki yerleşik içtihadına göndermede bulunarak PKK'nın elebaşının bazı görüşlerinin bölgeye olumsuz etki ettiğini ve provokasyona çağrıda bulunduğunu hatırlatmaktadır.

Hükümet açısından müdahalenin amacı AİHS ile güvence altına alınan ilkelere karşı sergilenen tehlikeli yaklaşımın önünü kesmektir. Başvuranlara öngörülen ceza ile ilgili olarak Hükümet bunların gerekli ve izlenen amaç ile orantılı olduğunu savunmaktadır.

AİHM, sözkonusu mahkumiyet kararının AİHS'nin 10 § 1. maddesi ile güvence altına alınan başvuranların ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahaleyi oluşturduğu hususunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmadığını not etmektedir. Yapılan müdahalenin AİHS'nin 10 § 2. maddesi uyarınca toprak bütünlüğünün korunması gibi meşru bir amacı izlediğine itiraz

edilmemektedir. AİHM bu hususu dikkate almaktadır. Bununla birlikte müdahalenin «demokratik bir toplum için zorunluluk» oluşturup oluşturmadığının incelenmesi gerekmektedir (Bkz. Yağmurdereli-Türkiye kararı, no: 29590/96, 4 Haziran 2002).

AİHM, daha önce de bu başvurudaki sorunları ele alan kararların incelendiğini ve bunların AİHS'nin 10. maddesinin ihlali ile sonuçlandığını hatırlatmaktadır (Bkz. özellikle Ceylan-Türkiye kararı, no: 23556/94, § 38, AİHM 1999-IV, Öztürk-Türkiye kararı, no: 22479/93, § 74, AİHM 1999-VI, İbrahim Aksoy kararı § 80, Karkın-Türkiye kararı, no: 43928/98, § 39, 23 Eylül 2003 ve Kızılyaprak-Türkiye kararı, no: 27528/95, § 43, 2 Ekim 2003).

AİHM, mevcut başvuruyu mahkemenin yerleşik içtihadı ışığında incelemiş ve Hükümetin davanın farklı sonuçlandırılmasına neden olacak hiçbir tespiti ve delili sunmadığına itibar etmiştir. AİHM, makalede yer alan ifadeler ve konuşmanın yapıldığı ortama özellikle dikkat etmiş, bu doğrultuda terörle mücadeleye bağlı özel zorlukları dikkate almıştır. (Bkz. özellikle sözü edilen İbrahim Aksoy kararı, § 60 ve Incal-Türkiye kararı, 9 Haziran 1998, 1998-IV, s. 1568, § 58).

Başvuranların 2000'de *Yeni Gündem* gazetesinin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak mahkum edilmesine yol açan sözü edilen makale olayların meydana geldiği dönemde PKK'nın hükümlü lideri Abdullah Öcalan'ın Kürdistan Yurtseverler Birliği başkanı Celal Talabani'nin ziyaretini çevreleyen gelişmeler hakkındaki görüşlerine dayanmaktadır.

AİHM, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin dile getirmiş olduğu hükümlerle sözkonusu makalenin terörist bir örgütün yöneticilerinden birinin beyanlarını ve suç unsurunu oluşturan bölücülük yanlısı ifadeleri içerdiğine kanaat getirmekle yetindiğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte, AİHM iç hukuk mercilerinin vermiş oldukları kararlardaki gerekçelerin başvuranların ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahaleyi meşru kılmaya yetmediğine itibar etmiştir. (Bkz. *mutatis mutandis*, Sürek-Türkiye (no:4) kararı, no: 24762/94, § 58, 8 Temmuz 1999). AİHM özellikle, yasadışı bir örgütün üyelerinden birinin beyanlarının yayımının veya söyleşilerin engellenmesinin bir gazetenin ifade özgürlüğüne yönelik yapılan bir müdahaleyi haklı çıkarmadığını hatırlatmaktadır (Bkz. Özgür Gündem-Türkiye kararı, no: 23144/93). Olgusal bir içeriği bulunan bahse konu haberde yer alan ifadeler ne şiddet kullanımını, silahlı direnişi, ne de ayaklanmayı ne de kin dolu bir söylemi teşvik etmektedir. AİHM nezdinde dikkate alınacak temel unsur budur (Bkz. *a contrario*, Sürek-Türkiye kararı (no:1), no: 26682/95, § 62, AİHM 1999-IV, ve Gerger-Türkiye kararı, no: 24919/94, § 50, 8 Temmuz 1999).

Bu bağlamda, AİHM ifade özgürlüğünün yasadışı örgüt üyelerinin beyanlarının yanı sıra şiddet içeren fikirlerin sözcülüğünü yapma hakkını tanımadığının altını çizmektedir (Bkz. *a contrario*, Sürek-Türkiye (no:3) kararı, 8 Temmuz 1999).

Yapılan müdahalenin orantılılığı bakımından verilen cezanın niteliğinin ve ağırlığının da dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda AİHM, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin başvuranları yaklaşık 1740 ve 870 Euro para cezasına çarptırdığını vurgulamaktadır.

Sonuç itibarıyla, AİHM başvuranların mahkumiyetinin öngörülen amaçlarla orantısız olduğu ve «demokratik bir toplum için gereklilik» oluşturmadığı sonucuna varmaktadır. AİHS'nin 10. maddesi bu nedenle ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşünü elde edemediklerinden şikayetçi olmakta, bu bağlamda AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

AİHM, başvuranınkine benzer bir şikayetin daha önce incelendiğini ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşünün tebliğ edilmemesi ve bunlara yazılı olarak yanıt verilmesinin olanaksız olmasını doğrular görüşlerin bulunmaması dikkate alındığında AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varıldığını kaydetmektedir (Bkz. Göç kararı, § 55 ve Abdullah Aydın-Türkiye kararı, (no2), no: 63739/00, § 30, 10 Kasım 2005).

AİHM, mevcut başvuruyu incelemiş ve Hükümetin davanın seyrini farklı sonuçlandıracak hiçbir tespiti ve delili sunmadığına itibar etmiştir.

Bu nedenle, AİHS'nin 6 § 1. maddesi bu açıdan ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

A. Tazminat

Başvuranların her biri 2.000 Euro maddi zarara uğradığını ileri sürmekte, maruz kaldığı manevi zarar için 5.000 Euro tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

Maddi tazminat ile ilgili olarak AİHM, mahkemeye sunulan delillerin AİHS'nin 10. maddesinin ihlali sonucunda bir zararın oluştuğunu kanıtlamaya yetmediğine itibar etmekte, bu nedenle bu talebi reddetmektedir. Buna karşın, AİHM başvuranların her birine 2.000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar iç hukuktaki mahkemeler ve AİHM nezdinde yapmış olduğu yargı giderleri için 2.160 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu miktara itirazda bulunmaktadır.

Mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadı göz önünde bulundurulduğunda AİHM, tüm yargı giderleri için başvuranlara birlikte 1.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artış eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 10. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

4. a) AİHS'nin 44 § 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin:

- i. manevi zarar için başvuruların her birine 2.000 (iki bin) Euro *ödemesine*;
- ii. yargı giderleri için başvurulara birlikte 1.000 (bin) Euro *ödemesine*;
- iii. belirtilen miktarların yansıtılabilecek her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddesine uygun olarak 19 Aralık 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.